

KÕRGEMA USUTEADUSLIKU SEMINARI

KIRJALIKE TÖÖDE VIITAMISJUHEND

Seminari kirjalikes töödes kasutatakse joonealust viitamist. Võib kasutada ka tekstisest viitamist; sel juhul tuleb järgida Usuteadusliku Ajakirja stiili ja juhiseid autoritele, vt. „Juhend autoritele“ – https://usuteadus.ee/?page_id=36&lang=et. Oluline on, et üht stiili kasutatakse töös läbivalt. Kui käesolevas juhendis ei ole mõne allika viitamist käsitletud, kasuta *Chicago Style for Students and Researchers* abi. See materjal on kättesaadav veebis: <https://www.chicagomanualofstyle.org/turabian/citation-guide.html>. Detailsemad juhised leiduvad online- või trükiformaadis – *Chicago Manual of Style* (CMOS). Mõnel juhul erineb käesolev juhend Chicago viitamisjuhendist. Sellisel juhul tuleb järgida käesolevat materjali. Omal vastutusel võib kasutada ka viidete generaatorit leheküljel <https://www.mybib.com/tools/chicago-citation-generator>. Kindlasti aga tuleb sealt saadud tulemus eestikeelseks toimetada.

Kõigile kasutatud allikatele tuleb viidata. Allikateks võivad olla teiste autorite tööd, arvandmed, suulised või kirjalikud seisukohad ja mõttekäigud, tsitaadid ja refereeringud. Kui kasutatakse tekstisest viitamist tuleb töö lõpus esitada allikate loetelu. Joonealuse viitamise puhul, kui allika esmakordsel mainimisel nagunii antakse täiskirje, ei ole allikate loetelu tarvis, välja arvatud lõputöodes või kui tööülesanne seda nõuab.

Kõrgema Usuteadusliku Seminari lõputöodes esitatakse töö lõpus kindlasti allikate loetelu ehk bibliograafia. Bibliograafiasse ei panda allikaid, millele töös ei ole viidatud.

Mõnikord on otstarbekas töö autori täpsustavad kommentaarid esitada joonealuse viitena, ehkki pikki joonealuseid selgitusi tuleks vältida. Kui kommentaarid on töö seisukohast olulised, tuleb eelistada nende viimist teksti põhiossa.

Tsitaat peab olema täpne ja vastama originaalile. Tekstis esitatakse tsitaat jutumärkides.

Tsitaadi sees olev tsitaat tuleb eristada ülakomadega. Tsiteerimisel võõrkeelest tuleb tsitaat tõlkida eesti keelde. Kui tõlge ei edasta originaali mõtet piisavalt täpselt, lisatakse originaali sõna, fraas või lause joonealuses viites. Kui tsitaati ei esitata täielikult, siis puuduv osa tähistatakse kolme punktiga, mis asetatakse kaldkriipsude vahele. Näiteks: „Selleks, et /.../ kasvatada noori kaitsevaelasi ausateks ja eetilisteks riigikaitsjateks /.../, on enamiku riikide

kaitsejõududes kaitseväekaplani institutsioon.”

Refereerimine on teise autori või allika sisu kokkuvõttev või kommenteeriv esitamine. Tekstist peab selguma, missugused mõtted kuuluvad refereeritavale autorile ja kust algavad refereeri ja kommentaarid. Refereeringu puhul jutumärke ei kasutata, kuid kindlasti on vajalik viitamine allikale, kust mõttekäik pärineb.

JOONEALUSE VIITAMISE NÄITEID

Joonealust viitamis kasutatakse laialdaselt humanitaarteadustes ja teoloogias. Selle süsteemi järgi antakse allika andmed lehekülje allosas. See hõlbustab lugejal jälgida, mis laadi allikale viidatakse. Joonealune viitamine on paindlik ja seda saab lihtsalt kohandada väga erinevatele allikatele (näiteks veebi-, arhiivi- ja suulised allikad). Kui allikale viidatakse esimest korda, esitatakse joone all täiskirje, hiljem kasutatakse lühendatud viidet. Viited ja bibliograafilised kirjed lõpevad alati punktiga. Joonealuse viite puhul märgitakse tsitaadi või refereeringu lõppu viite number (ülaindeksina). Viide võib käia kas lause või viidatud tekstiosa (lõigu) kohta. Lühemate tööde puhul kasutatakse kogu tööd läbivat numeratsiooni, mitmest peatükist koosnevates töödes algab numeratsioon igas peatükis uuesti. Kui põhitekstis on tähesuurus 12, siis joonealuste viidete tähesuurus on 10 ja reavahe 1.

- Bibliograafilised kirjed esitatakse alfabeetilisest järjekorras.
- Käesoleva juhendi järgi ei kasutata viidetes lühendit lk. („lehekülg“) lehekülje numbrite ees.
- Kui samal leheküljel on järjestikku mitu viitamist samale allikale, võib kasutada lühendit *Ibid.* (ld. „sealsamas“), koos lehekülje või lehekülgede äramärgimisega.

RAAMAT

Joonealune viide

1. Osvald Tärk, *Psalmide seletus* (Tallinn: Logos, 2014), 178.
2. Kevin Gary Smith, *Writing and Research: A Guide for Theological Students* (Carlisle: Langham Global Library, 2016), 65.

Lühiviide

3. Tärk, *Psalmide seletus*, 158-159.
4. Smith, *Writing and Research*, 26.

Bibliograafiline kirje (alfabeetiliselt järjekorras)

Smith, Kevin Gary. *Writing and Research: A Guide for Theological Students* (Carlisle: Langham Global Library, 2016).

Tärk, Osvald. *Psalmide seletus* (Tallinn: Logos, 2014).

ARTIKKEL VÕI PEATÜKK RAAMATUS

Viites esita konkreetseid leheküljed, bibliograafias anna kogu artikli või peatüki leheküljenumbrid.

Joonealune viide

Anti Selart, „Eestlaste kristianiseerimine“ – *Eesti kiriku- ja religioonilugu*, toim. Riho Altnurme (Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2018), 43.

Lühiviide

Selart, „Eestlaste kristianiseerimine”, 48.

Bibliograafiline kirje

Selart, Anti. „Eestlaste kristianiseerimine“ – *Eesti kiriku- ja religioonilugu*, toim. Riho Altnurme, 39-50 (Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2018).

Toimetatud raamatule tervikuna viidatakse toimetaja nime järgi.

Joonealune viide

Erik Jõks, toim., *Astu alla rahva hulka. Artikleid ja arutlusi Eesti elanikkonna vaimulaadist* (Tallinn: Eesti Kirikute Nõukogu, 2012), 13.

Lühiviide

Jõks, Astu alla, 15.

Bibliograafiline kirje

Jõks, Erik, toim. *Astu alla rahva hulka. Artikleid ja arutlusi Eesti elanikkonna vaimulaadist* (Tallinn: Eesti Kirikute Nõukogu, 2012).

E-RAAMAT

Elektroniliste raamatute puhul lisa viitele URL, andmebaas või formaat. Kui võimalik, esita lehekülje number või numbrid, kui leheküljed ei ole nummerdatud, siis viita peatükile või lõigule. Kui raamat on ilmunud ka trükis, kasuta võimaluse korral trükiversiooni ja viita sellele. Pane tähele: võõrkeelsete teoste puhul kasutatakse autori nime ja teose pealkirja vastavalt originaalile, kuid viide järgib eestikeelseid termineid (näiteks tlk., mitte trans., pt., mitte chap. või chapter, toim., mitte ed.).

Joonealune viide

1. Fyodor Dostoevsky, *Crime and Punishment*, tõlk. Constance Garnett, toim. William Allan Neilson (New York: P. F. Collier & Son, 1917), 442, <https://archive.org/details/crimepunishment00dostuoft>.
2. Jane Austen, *Pride and Prejudice* (New York: Penguin Classics, 2007), pt. 3, Kindle.

Lühiviide

3. Dostoevsky *Crime and Punishment*, 504-505.
4. Austen, *Pride and Prejudice*, pt. 12.

Bibliograafiline kirje

1. Austen, Jane. *Pride and Prejudice* (New York: Penguin Classics, 2007), Kindle.
2. Dostoevsky, Fyodor. *Crime and Punishment*, tõlk. Constance Garnett, toim. William Allan Neilson (New York: P. F. Collier & Son, 1917), <https://archive.org/details/crimepunishment00dostuoft>.

LÕPUTÖÖD JA DISSERTATSIOONID

Joonealune viide

Toivo Pilli, "Eesti baptistid ja nende teoloogilise mõtte costuming ajakirjas "Teekäija" kuni 1940", magistritöö (Tartu: Tartu Ülikool, 1996), 72.

Lühiviide

Pilli, "Eesti baptistid", 25.

Bibliograafiline kirje

Pilli, Toivo. "Eesti baptistid ja nende teoloogilise mõtte kajastumine ajakirjas "Teekäija" kuni 1940", magistritöö (Tartu: Tartu Ülikool, 1996).

ARTIKKEL AJAKIRJAS

Kui artiklil on rohkem kui kolm autorit, märgi joonealuses viites ja lühiviites ainult esimene nimi, millele järgneb *et al.* (*et alia*, mis tähendab „ja teised“). Bibliograafilises kirjes märgi kolm nime, millele järgneb *et al.* Kui artikkel on elektrooniline, siis tuleb viidata andmebaasile või veebilehele, kui võimalik siis tuleb eelistada viitamist DOI (Digital Object Identifier) järgi, mis on püsiv URL aadress.

Joonealune viide

1. Roland Spjuth, „Sacramental Ontology and the Church of Diaspora“ – *Journal of European Baptist Studies* 22, nr. 1 (2022), 98-99, <https://doi.org/10.25782/jeps.v22i01.969>.
2. Merilin Kiviorg ja Priit Rohtmets, „Usu ja veendumusvabadus kui põhiõiguste kaitse lakmuspaber COVID-19 kontekstis“ – *Usuteaduslik Ajakiri* 80, nr. 2 (2021), 110-112.

Lühiviide

3. Spjuth, „Sacramental Ontology“, 103.
4. Kiviorg, Rohtmets, „Usu ja veendumusvabadus“, 117-118.

Bibliograafiline kirje

Kiviorg, Merilin, ja Priit Rohtmets. „Usu ja veendumusvabadus kui põhiõiguste kaitse lakmuspaber COVID-19 kontekstis“ – *Usuteaduslik Ajakiri* 80, nr. 2 (2021), 94-138.

Spjuth, Roland. „Sacramental Ontology and the Church of Diaspora“ – *Journal of European Baptist Studies* 22, nr. 1 (2022), 97-117, <https://doi.org/10.25782/jeps.v22i01.969>.

ARTIKKEL AJALEHES

Ajaleheartiklite, uudisteportaalide ja blogide viited järgivad sarnast loogikat. Leheküljenubrid, kui võimalik, esitatakse joonealuses viites, kuid mitte bibliograafilises kirjes. Veebiallikate puhul tuleb lisada URL-i või andmebaasi aadress.

Joonealune viide

1. Toomas Jürgestein, „Õpetajatelt ei tohi võtta võimalust armastada“, *Postimees*, 6. september 2022, 12.
2. Erin Anderssen, “Through the Eyes of Generation Z”, *Globe and Mail* (Toronto), 25. juuni 2016, <http://www.theglobeandmail.com/news/national/through-the-eyes-of-generation-z/article30571914/>.

Lühiviide

3. Jürgenstein, „Õpetajatelt ei tohi võtta võimalust“, 12.
4. Andressen, „Through the Eyes“.

Bibliograafiline kirje

Anderssen, Erin. “Through the Eyes of Generation Z”, *Globe and Mail* (Toronto), 25. juuni 2016, <http://www.theglobeandmail.com/news/national/through-the-eyes-of-generation-z/article30571914/>.

Jürgenstein, Toomas. „Õpetajatelt ei tohi võtta võimalust armastada“, *Postimees*, 6. september 2022.

VEEBIALLIKAD

Veebiallikele viitamisel lisatakse juurde vaatamise kuupäev. Pane tähele: vaatamise kuupäeva ei lisata e-raamatute ja elektrooniliste andmebaaside kasutamisel.

Joonealune viide

„Pühapaik“, Vikipeedia, viimati muudetud 28. juulil 2019, <https://et.wikipedia.org/wiki/P%C3%BChapaik> (vaadatud 11. augustil 2019).

„Usuteaduskond. Teaduskond ühiskonnas“, Tartu Ülikool, <https://usuteaduskond.ut.ee/et/sisu/teaduskond-uhiskonnas> (vaadatud 3. septembril 2022).

Lühiviide

Vikipeedia, „Pühapaik“.

Tartu Ülikool, „Usuteaduskond“.

Bibliograafiline kirje (alfabeetilisest järjekorras)

Tartu Ülikool. „Usuteaduskond. Teaduskond ühiskonnas“, <https://usuteaduskond.ut.ee/et/sisu/teaduskond-uhiskonnas> (vaadatud 3. septembril 2022).

Vikipeedia. „Pühapaik“, viimati muudetud 28. juulil 2019, <https://et.wikipedia.org/wiki/P%C3%BChapaik> (vaadatud 11. augustil 2019).

AUDIO(VISUAALSED) ALLIKAD

Joonealune viide

Salemi Baptistikoguduse jumalateenistus, 28. august 2022, video, 1:03:33, <https://www.youtube.com/watch?v=1YqyNz6Xx6c>.

Maire Latvala, „Hingehoiu AB“, intervjuueerinud Mikael Raihhelgauz, *Teoloogika*, nr. 15, audio 44:37, <https://kus.kogudused.ee/materjalid1/kuulamiseks/>.

Bible Project. 2022. „Why Couldn't Moses Enter the Promised Land?“. Podcast, <https://bibleproject.com/podcast/why-couldnt-moses-enter-promised-land/> (vaadatud 10 september 2022).

Lühiviide

Salemi Baptistikoguduse jumalateenistus, 28. august 2022.

Latvala, „Hingehoiu AB“.

Bible Project, „Why Couldn't Moses“.

Bibliograafiline kirje

Latvala, Maire. „Hingehoiu AB“, intervjuueerinud Mikael Raihhelgauz, *Teoloogika*, nr. 15, audio 44:37, <https://kus.kogudused.ee/materjalid1/kuulamiseks/>.

Salemi Baptistikoguduse jumalateenistus. 28. august 2022, video, 1:03:33, <https://www.youtube.com/watch?v=1YqyNz6Xx6c>.

Bible Project. 2022. „Why Couldn't Moses Enter the Promised Land?“. Podcast, <https://bibleproject.com/podcast/why-couldnt-moses-enter-promised-land/> (vaadatud 10 september 2022).

ISIKLIK KOMMUNIKATSIOON

Mõnikord on vajalik viidata isiklikele vestlustele, kirjavahetusele, FB sõnumitele. Sel juhul tuleb silmas pidada, et lugejale oleks selge, kust informatsioon pärineb ja millal ning millise kanali kaudu see edasi anti. Isikliku kommunikatsiooni puhul lühiviidet ei kasutata.

Joonealune viide

Peeter Roosimaa, e-kiri autorile, 8. detsember 2017.

Ermo Jürnaga, telefonivestlus autoriga, 25. mai 2016.

Bibliograafiline kirje

Jürma, Ermo. Telefonivestlus autoriga, 25. mai 2016.

Roosimaa, Peeter. E-kiri autorile, 8. detsember 2017.

ARHIIVIALLIKAD

Arhiiviallikate viited kirjutatakse AIS-is leiduvat kujul, kasutades fondi, nimistu ja säiliku numbrite eraldamiseks punkte. Arhiiviviite ette lisage arhiivi tähis. (Näiteks arhiiviviide Rahvusarhiivis: RA, ERA.1108.4.528) Mõnel teisel arhiivil võib olla oma lühend, näiteks Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Arhiiv on EEKBLA. Vähem tuntud arhiividele viitamisel on vajalik esmaviites kirjutada välja kogu arhiivi nimetus, edaspidi piisab lühendist.

Joonealune viide

Joonealuses viites lisage arhiiviviitele võimaluse korral lehekülje number, mis eraldatakse viitest komaga.

RA, ERA.1108.4.528, 5.

Kui arhiiv on korrastamata ja viitesüsteem puudub, tuleb viites välja tuua autor või dokumendi kirjeldus, võimalusel koos dokumendi dateeringuga. Lühidalt: viite eesmärgiks on võimaldada teistel uurijatel sama allikas võimalikult hõlpsasti üles leida. Pane tähele: säiliku kirjelduse ja arhiivianndmete vahel on punkt, muidu eraldatakse viite osad komadega.

Helari Puu, „Mälestusi Konsiilist“, 30. märts 2022. Elulood ja mälestused, EEKBLA.

Kaugõppekursuste hinded 1983. Usuteaduslikud kaugõppekursused, karp 2.4.1, EEKBLA.

Allikate loend

Kasutatud allikate loendis viidatakse kõigepealt arhiivile ja seejärel esitatakse fondide loetelu. Kui arhiiv on korrastamata, võib osutada vajalikuks kirjeldada kasutatud sälikuid.

Rahvusarhiiv (RA)

Haridusministeeriumi koolivalitsus, ERA.1108.4.528.

Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu Arhiiv (EEKBLA)

Elulood ja mälestused. Helari Puu, „Mälestusi Konsiilist“, 30. märts 2022.

Usuteaduslikud kaugõppekursused, karp 2.4.1. Kaugõppekursuste hinded 1983.

VIITAMINE PIIBLILE

Piibli kirjakohtadele viidatakse tekstis, mitte joonealuse viitena. Seminari kirjalikes töödes kasutatakse 1997. aasta Eesti Piibiseltsi poolt välja antud piiblitõlget, kui töö iseloom ei nõua teisiti. Viimasel juhul tuleb osutada, millist tõlget kasutati. Piibli raamatute lühendid on leitavad 1997. aasta Piibli avalehekülgedelt. Piibli raamatu lühendi ja peatüki numbrit vahel ei ole koma. Pärast peatüki numbrit tuleb koolon, salminumbrite omavaheliseks eristamiseks kasutatakse koma, mitmele Piibli raamatule viitamise korral, eristatakse viited semikooloniga. (Näiteks 2Ms 3:12, 14; Am 3:2–4) Pane tähele: Piibli raamatutele viitamisel on koma ja semikooloni järel on tühik, kuid mitte kooloni järel. (Näiteks Lk 3:1-6, 8, 10; Jh 6:12, 15) Viitamisel varakiriklikele tekstidele, mida selles juhendis ei ole käsitletud, konsulteerige teosega *Society of Biblical Literature Handbook of Style*, mis on kättesaadav elektrooniliselt.